

Günahlardan Arınma ve Ruhen Dirilme Mevsimi: Üç Aylar^{1*}

1. Konunun Planı

- Üç aylar nedir?
- Üç ayların ve içerisindeki gecelerin fazileti
- Günahlardan arınma ve nefis muhasebesi
- Ramazana Hazırlık

2. Konunun Açılımı ve İşlenişi

Üç aylar olarak nitelenen zaman dilimi vurgulandıktan sonra, bu zaman dilimlerinin işaret edildiği ayet ve hadisler zikredilir. Bu ayların her birinin manevi değerinden ve içerisinde idrak edilecek olan kandillerden bahsedilir. Bu zaman dilimlerinin nasıl değerlendirilmesi gerektiği ve ramazana hazırlık olduğu ifade edilerek dua ile bitirilir.

3. Konunun Özet Sunumu

Üç aylar, kamerî aylardan Recep, Şaban ve Ramazan aylarıdır. Bu mübarek aylara Kur'an-ı Kerim'de ve Sevgili Peygamberimizin hadis-i şeriflerinde şöyle işaret buyrulmuştur.

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ ۗ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً ۗ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾

“Doğrusu Allah’a göre ayların sayısı, Allah’ın gökleri ve yeri yarattığı günkü yazısına uygun olarak on ikidir; bunlardan dördü haram aylardır. İşte doğru olan hesap budur. O aylarda kendinize zulmetmeyin, müşrikler sizinle topyekûn savaştıkları gibi siz de onlarla topyekûn savaşın. Bilin ki Allah buyruklarına karşı gelmekten sakınanlarla beraberdir.” Tevbe Suresi - 36

Bu ayet-i kerimede işaret edilen haram ayların Zilkâde, Zilhicce, Muharrem ve Recep ayları olduğunu Hz. Peygamber şu hadisleriyle açıklamışlardır:

عَنْ أَبِي بَكْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِنَّ الزَّمَانَ قَدْ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ، السَّنَةُ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا، مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ، ثَلَاثَةٌ مُتَوَالِيَاتٌ: ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمُحَرَّمِ، وَرَجَبُ مُضَرَ الَّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ.»»

Ebû Bekre'den (ra) rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: “Muhakkak ki zaman(a ölçü olan yıl hesabı) Allah’ın gökleri ve yeri yarattığı gündeki (ilk) biçimine dönmüştür. Sene on iki aydır. Bunlardan dördü (savaşılması) haram

¹ Bu vaaz projesi, Yakutiye Müftülüğü İlçe Vaizi Hatice Şimşek tarafından hazırlanmıştır.

* Redaksiyon: Erzurum Müftülüğü İl İrşad Kurulu

aylardır. Üçü ardı ardınadır ki bunlar; Zilkade, Zilhicce ve Muharrem aylarıdır. (Diğeri ise) Cümâdâ (el-âhir) ile Şâban arasındaki Mudar'ın Receb ayıdır.” (Buhârî, Bed'ü'l-halk, 2) Haram aylarda savaşmak Araplar arasında yasak kabul edilmişti, hatta bu uygulama İslâm'ın başlangıcında da devam etmekteydi.

Ayrıca Peygamberimiz bir hadisinde Receb ayı dışında Şaban ve Ramazan aylarının ismini zikrederek şöyle buyurmuştur: “**Recep Allah'ın ayı, Şaban benim ayım, Ramazan da ümmetimin ayıdır**” (Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, c. 1, s. 423, Hadis No:1358) Bu ayların başlangıcında Hz. Peygamber'in şöyle dua ettiği de rivayetler arasında yer almaktadır.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِذَا دَخَلَ رَجَبٌ، قَالَ: “اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبٍ، وَشَعْبَانَ، وَبَلِّغْنَا رَمَضَانَ”.

Enes b. Malik'ten rivayet edildiğine göre, Receb ayı girdiği zaman Resûlullah (sav) şöyle dua ederdi: “**Allah'ım! Receb ve Şâban aylarını hakkımızda mübarek eyle, bizi Ramazan ayına ulaştır!**” (ME3939 Taberânî, el-Mu'cemü'l-evsat , IV, 189)

Recep Ayı

Recep ayı gerek İslam'dan önce gerekse İslam'dan sonra mukaddes bilinen bir aydır. İslam dini gelmeden önce, bu ay girer girmez, Arap kabileleri arasında harp etmek, baskın ve çapulculuk yapmak yasaklanır, herkes kendisini bu ayda güven içinde hissederdi. Ülkemizde de yukarıdaki beyanlar ışığında, asırlardır bir “Üç Aylar” geleneği oluşmuştur ve “Ramazan'a hazırlık” Recep ayının girmesiyle başlamaktadır.

Recep Ay'ı, içinde iki kandil gecesi bulunmaktadır. Yüce Allah'ın rahmet ve mağfireti, bu gecelerde Mü'minler üzerine yağmur gibi yağar. Receb ayının ilk cuma gecesi Regaip Kandilidir. Bu gece Allah Teâlâ'nın kullarına bol bol bağışta bulunduğu, az ibadetlerine karşılık çok sevap verdiği bir rağbet gecesidir. Receb ayının 27. Gecesi ise Miraç gecesidir. Allah Teâlâ'nın, Hz. Muhammed (s.a.s.)'i; Mekke'deki Mescid-i Haram'dan, Kudüs'teki Mescid-i Aksa'ya götürdüğü (Bkz. İsra, 1) ve oradan da göklerin derinliklerine yükselttiği gecedir.

Şaban Ayı

Üç ayların ikincisi olan Şaban ayı ve onun 15. gecesindeki Berat Kandili de Müminlerce kutsal sayılmış, bu gecenin, diğer gecelerden farklı bir şekilde geçirilmesi, bu gecede daha fazla ibadet edilmesi adet halini almıştır.

Bu gece hakkında Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir.

فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَنْزِلُ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَيَعْفِرُ لِأَكْثَرِ مَنْ عَدَدِ شَعْرٍ غَنَمِ كَلْبٍ

“Allah Teâlâ, Şaban'ın 15. gecesi, -rahmetiyle- dünya semasında tecelli eder ve Kelb Kabilesi koyunlarının kılları sayısından daha fazla kişiyi bağışlar.” (Tirmizi, Savm, 39; İbn-i Mâce, İkâme, 191, (1379)

Ve yine Hz. Peygamber (s.a.s)'in Şaban ayında çok oruç tuttuğuna dair rivayetler bulunmaktadır. Hz. Aişe, Resûlullah (s.a.s)'in bu aydaki orucu hakkında şöyle der: "Şaban ayındaki kadar çok oruçlu olduğu bir ay görmedim" (Tecrid-i Sarih, VI, 295).

Bu rivayetlerle, Hz. Peygamber'in Şaban ayına ve özellikle bu ayın on beşinci gecesine ayrı bir önem vererek, onu ihya ettiğine dair diğer rivayetleri göz önüne alan İslam alimleri, bu geceyi ibadetle geçirmenin sevaba vesile olacağını söylemişlerdir. (T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, "Berat Gecesi" Maddesi, c. 5, s. 475-476)

Ramazan Ayı

Üç Ayların sonuncusu olan Ramazan ayı ve onda bulunan Kadir Gecesi'nin ise dinî hayatımızda ayrı bir yeri ve önemi vardır. Ramazan'ın diriltici özelliği, bütün insanlığı huzura ve mutluluğa kavuşturmak için yeryüzüne gönderilen Kur'an-ı Kerim'in bu ayda inmeye başlamasından (Bakara, 185), bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi'nin (Kadir,3) bu ay içerisinde bulunmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca, dinimizin beş temel esasından biri olan oruç ibadeti bu aya tahsis edilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de; "Sizden kim bu aya yetirirse oruç tutsun" (Bakara, 2/185) buyrulur.

Ramazan ayının, günahkâr kullar için, yeniden kendine gelme, canlanıp ayağa kalkma ve şeytanın vurduğu prangayı koparma fırsatı verdiğini de Hz. Peygamber şöyle belirtir:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ فَتَحَّتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ، وَغُلِقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ، وَسُلِسَتِ الشَّيَاطِينُ

"Ramazan ayı gelince, cennet kapıları ardına kadar açılır, cehennem kapıları kapanır ve şeytanlar zincire vurulur."(Buhârî, Savm, 5; Müslim, Sıyam, 1-2)

Günahlardan Arınma ve Nefis Muhasebesi

Üç Aylar Yüce Allah'ın ruhumuza ikram ettiği, dökülen pişmanlık gözyaşlarının günahları silip yok ettiği bir zaman dilimidir. Bu ay ve gecelerde Rabbimize gönülden yalvararak tövbe ve istiğfarda bulunmalıyız. Melekî olduğu kadar, şeytanî özelliklere de sahip, günah işlemeye müsait olan insanın, günahlarından temizlenmesi için Üç Aylar bir fırsattır. Unutulmamalıdır ki, insan bu dünyada nasıl yaşamışsa, kıyamet gününde Allah'ın huzuruna, dünyada işledikleriyle birlikte varacaktır. Götürdükleri iyi ise sevinip mutlu olacak; kötü ise pişmanlık duyarak mahcup olacaktır. Ancak bu mahcubiyetin orada faydası da olmayacaktır.

İdrak edeceğimiz mübarek Üç Aylar, Yaraticımıza, ailemize, çocuklarımıza, milletimize ve bütün insanlığa karşı görev ve sorumluluklarımızı hatırlatmalı, hata, ihmal ve kusurlarımızdan dönmemize, gaflet uykusundan uyanmamıza vesile olmalıdır. Aramızdaki çekişmeleri, tefrika ve ihtilafları, şahsî menfaat hesaplarını, basit düşünce farklılıklarını bertaraf etmeli; her zamandan daha çok muhtaç olduğumuz ve Yüce Dinimizin bizden ısrarla istediği, barış, hoşgörü, kardeşlik, birlik ve beraberliğimizin güçlenmesine, insanî ve ahlakî meziyetlerin yeniden yeşermesini sağlamalıdır. (Şükrü Özbuğday Diyanet Aylık Dergi (Sayı:129)

Ramazan'a Hazırlık

Receb ve Şaban aylarının feyzinden ve bu aylarda bulunan Regaip, Miraç ve Berat gecelerinin rahmetinden istifade eden kişi Ramazan ayına hazırlık yapmış ve ramazanı en

güzel şekilde karşılaşmış olur. Böylelikle her türlü kötülükten kendini uzak tutar ve insanî vasıflarının artmasına gayret eder. Nihayet Kadir gecesinde yapacağı ibadet ve tevbe ile manevî hazza ulaşır. Kısacası duayla, tövbe ve istiğfarla, oruçla, namazla, Kur'an okumayla, sadakayla Ramazan ayına ulaşan kimse Ramazan'ı daha iyi değerlendirme fırsatını yakalamış olur.

Cenab-ı Hak bizleri üç ayların feyzinden, bereketinden istifade eden kullarından eylesin.

4. Konu İşlenirken Başvurulabilecek Bazı Ayetler

- شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ ۗ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ۗ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَيْكُم وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٨٥﴾

“O (sayılı günler), doğruyu eğriden ayırma, gidilecek yolu bulma konusunda açıklamalar ve insanlara rehber olarak Kur'an'ın indirildiği ramazan ayıdır. Artık içinizden kim bu aya yetişirse onu oruçlu geçirin. Kim de hasta veya yolcu olursa, başka günlerden sayısınca tutar. Allah sizin için kolaylık istiyor, güçlük çekmenizi istemiyor. Sayıyı tamamlamanız, size doğru yolu göstermesinden ötürü Allah'ı tazimle anmanız için ve şükredesiniz diye (uygun hükümler gönderiyor).” Bakara Suresi - 185

- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۗ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

“Ey iman edenler! Allah'a itaatsizlikten sakının. Herkes yarın için ne hazırladığına baksın! (Evet) Allah'a itaatsizlikten sakının; şüphesiz Allah yapıp ettiklerinizden tamamen haberdardır.” Haşr Suresi – 18

- قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا ۗ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾

“De ki (Allah şöyle buyuruyor): “Ey kendi aleyhlerine olarak günahta haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Allah (dilerse) bütün günahları bağışlar; doğrusu O çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.” Zümer Suresi – 53

5. Konu İşlenirken Başvurulabilecek Bazı Hadisler

- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِذَا دَخَلَ رَجَبٌ، قَالَ: “اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبٍ، وَشَعْبَانَ، وَبَلِّغْنَا رَمَضَانَ”.

Enes b. Malik'ten rivayet edildiğine göre, Receb ayı girdiği zaman Resûlullah (sav) şöyle dua ederdi: “Allah'ım! Receb ve Şâban aylarını hakkımızda mübarek eyle, bizi Ramazan ayına ulaştır!” (ME3939 Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, IV, 189)

- عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَقُومُوا لَيْلَهَا وَصُومُوا نَهَارَهَا فَإِنَّ اللَّهَ يَنْزِلُ فِيهَا لِعُرُوبِ الشَّمْسِ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا فَيَقُولُ أَلَا مِنْ مُسْتَغْفِرٍ لِي فَأَغْفِرَ لَهُ أَلَا مُسْتَرْزِقٌ فَأَرْزُقَهُ أَلَا مُبْتَلَى فَأَعَافِيَهُ أَلَا كَذَا أَلَا كَذَا حَتَّى يَطْلُعَ الْفَجْرُ

Berât Kandili olarak bildiğimiz bu gecede dua ve ibadetlerin ne kadar faziletli olduğu, Allah Resûlü'nün şu ifadelerinden anlaşılacaktır: “Şâban ayının on beşinci gecesi olduğu zaman, gecesinde ibadete kalkın. Ve o gecenin gündüzünde (on beşinci günde) oruç tutun. Çünkü o gece güneş batınca Allah Teâlâ dünyaya en yakın göğe inerek (rahmet nazarı ile bakarak) fecir oluncaya kadar, "Benden mağfiret dileyen yok mu, onu bağışlayayım! Benden rızık isteyen yok mu, onu rızıklandırayım! Belaya duçar olan yok mu, ona afiyet vereyim! Şöyle olan yok mu? Böyle olan yok mu?" buyurur.” (İbn-i Mâce, İkâme, 191, (1378))

- قَالَ إِنَّ اللَّهَ لَيَطَّلِعُ فِي لَيْلَةِ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَيَغْفِرُ لِجَمِيعِ خَلْقِهِ إِلَّا لِمُشْرِكٍ أَوْ مُشَاحِنٍ

"Allah Teâlâ, Şabanın on besinci gecesi (Beraat gecesi) tecelli eder ve ana-babaya asî olanlarla Allah'a ortak koşanlar dışında bütün kullarını bağışlar" (Mâce, İkâme, 191, (1380))

- حَدَّثَنِي أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ قَالَ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَمْ أَرَكَ تَصُومُ شَهْرًا مِنْ الشُّهُورِ مَا تَصُومُ مِنْ شَعْبَانَ. قَالَ «ذَلِكَ شَهْرٌ يَغْفُلُ النَّاسُ عَنْهُ بَيْنَ رَجَبٍ وَرَمَضَانَ وَهُوَ شَهْرٌ تُرْفَعُ فِيهِ الْأَعْمَالُ إِلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ فَأُحِبُّ أَنْ يُرْفَعَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ»

Üsâme b. Zeyd (r.a) dedi ki: “Ya Resulallah dedim; Şaban ayında tuttuğunuz kadar başka aylarda oruç tuttuğunu görmedim. Resûlullah (sav): “Bu Ramazan ve recep ayı arasında olan ve insanların gaflet ettikleri bir aydır. Ameller o ayda Alemlerin Rabbine yükseltilir. Ben de oruçlu olduğum halde amellerimin yükseltilmesini severim.” (Nesâî, Sıyam, 2369)

6. Yararlanılabilecek Bazı Kaynaklar

- ❖ DİA, “Üç Aylar” ile İlişkili Maddeler
E-Kaynak: <https://islamansiklopedisi.org.tr/uc-aylar/iliskili-maddeler>
- ❖ Hadislerle İslâm, “Zaman Varlığın Nabzı” – DİB, Cilt 1 Sayfa 323
E-Kaynak: <https://hadislerleislam.diyanet.gov.tr/sayfa.php?CILT=1&SAYFA=323>
- ❖ Hadislerle İslâm, “Ramazan; Rahmet, Mağfiret ve Beraat Ayı” – DİB, Cilt 2 Sayfa 389
E-Kaynak: <https://hadislerleislam.diyanet.gov.tr/sayfa.php?CILT=2&SAYFA=389>
- ❖ Yavuz Kurt, “Rahmet İklimi Üç Aylar Ve İlahi İkrâm Geceleri”, Ankara: DİB Yayınları
E-Kaynak: <https://yayin.diyanet.gov.tr/Category/GetArticles?id=4878+&categoryId=142>

